

recursos web
per a la igualtat
i la convivència

***PRORRAJMOS. EL GENOCIDI
DEL POBLE ROMA.***

4^t d'Educació Secundària Obligatòria

UNITAT DIDÀCTICA

PRORRAJMOS. EL GENOCIDI DEL POBLE ROMA.

4t d'Educació Secundària Obligatòria

Assignatura: Geografia i Història

TASCA / PROJECTE FINAL

Muntatge d'una exposició sobre el genocidi del Poble Roma, o *Porrajmos*

Elaborar una exposició sobre el genocidi del Poble Roma, o *Porrajmos*, composta per diversos panells en què es reproduïxen diferents documents, tant la reproducció de fonts (textos legals, memòries, fotografies, documentals) com elaborats pel mateix alumnat (textos expositius, línia de temps). Aquesta exposició té com a objectiu recuperar una part de la memòria històrica dels Roma materialitzada en fets i símbols que constitueixen elements de la seua identitat. Així mateix, es pretén sensibilitzar la comunitat educativa sobre les conseqüències dels prejudicis socials i estereotips sobre grups minoritaris en un determinat context històric, com va ser el període de règims com el nazi a Alemanya o d'altres similars de caràcter feixista. Aquesta exposició, que han de planificar, elaborar i presentar, estarà constituïda per diversos panells informatius, que seran guiats pel mateix alumnat.

ELEMENTS CURRICULARS DE LA UNITAT DIDÀCTICA

Contingut, criteris d'avaluació-i la seua referència amb les competències clau

Continguts	Criteri d'avaluació	Criteri de referència	CCLV
<ul style="list-style-type: none"> • Estratègies per a formular preguntes o hipòtesis sobre les causes i conseqüències de la marginació i persecució dels Roma durant el període del nazisme a Alemanya. • Estratègies per a l'elaboració de guions o plans per a indagar sobre la història del genocidi del Poble Roma. • Responsabilitat i eficàcia en la presa de decisions i resolució de tasques en grup. • Avaluació de processos i resultats. Valoració de l'error com a oportunitat. • Ús de diversos procediments per a obtenir, registrar i organitzar la informació sobre la història del genocidi del Poble Roma a partir de fonts variades. • Ús crític de fonts mitjançant la detecció de la intencionalitat de l'autor. • Ús d'estratègies de comprensió lectora i organització de la informació, com l'elaboració de taules o línies de temps.	Planificar la realització d'una indagació en grup amb la guia del docent sobre una part de la història del Poble Roma mitjançant la formulació de problemes a partir de preguntes i hipòtesis i proposar un pla ordenat i flexible d'accions que facilite la selecció d'informació i recursos a partir de fonts diverses, l'estimació del temps necessari i l'organització del treball individual i grupal.	BL1.1.	CAA CIEE
	Seleccionar i organitzar la informació rellevant, d'acord amb uns objectius previs, a partir de la comprensió de textos orals i escrits, continus i discontinus, usats com a fonts, a les quals es pot accedir a través de diversos mitjans (biblioteques, internet, museus, eixides de camp) i aplicar estratègies, concordes al seu nivell, de cerca, registre, selecció i organització de la informació.	BL1.2.	CCL CAA
	Interpretar les dades, evidències i informació mitjançant línies de temps, taules o síntesis de conclusions, i reconèixer la importància de la perspectiva històrica per a atribuir un significat del genocidi del Poble Roma (<i>Porrajmos</i>) com un fet que atempta amb els drets humans.	BL1.3.	CCL CAA

Continguts	Criteri d'avaluació	Criteri de referència	CCLV
<ul style="list-style-type: none"> • Ús de procediments d'anàlisi de diversos documents per a establir comparacions. • Identificar els canvis i continuïtats, les relacions de causalitat entre diversos fets històrics. • Habilitats de comunicació basades en el diàleg igualitari evitant i criticant expressions que revelen prejudicis contra les persones Roma. • Assumpció de diferents rols en equips de treball de manera responsable. • Solidaritat, tolerància, respecte i amabilitat. • Coneixement d'estructures i tècniques d'aprenentatge cooperatiu. • Estratègies de pensament: causal i conseqüencial, mitjans-fi.	Comunicar de forma oral o per escrit mitjançant l'elaboració de textos expositius per als panells de l'exposició, o oralment en el cas de l'explicació al públic del contingut d'aquests panells complint els requisits formals, l'adequació, la coherència i la correcció gramatical corresponent al seu nivell educatiu per a transmetre de forma organitzada els seus coneixements, interactuar amb els visitants i utilitzar la terminologia conceptual adequada.	BL1.4.	CCL CAA
	Usar diferents eines informàtiques per a buscar, seleccionar i emmagatzemar diversos documents relacionats amb el tema d'estudi considerats com a fonts, de forma contrastada en mitjans digitals, i col·laborar i comunicar-se per a elaborar continguts i interpretar-los compartint aquesta informació en entorns virtuals d'aprenentatge, i adoptar un comportament que previnga males pràctiques.	BL1.5.	CD
	Participar en equips de treball per a aconseguir metes comunes assumint diversos rols amb eficàcia i responsabilitat, donar suport a companys i companyes demostrant empatia i reconeixent les seues aportacions, i utilitzar el diàleg igualitari per a resoldre conflictes i discrepàncies.	BL1.7	CCL CAA
	Dur a terme de forma eficaç tasques o projectes, tindre iniciativa per a emprendre i proposar accions, ser conscient de les seues fortaleses i febleses, mostrar curiositat i interès durant el seu desenvolupament i actuar amb flexibilitat buscant solucions alternatives.	BL1.8	CAA CIEE

Continguts	Criteri d'avaluació	Criteri de referència	CCLV
<ul style="list-style-type: none"> • El feixisme italià i el nazisme alemany: orígens i desenvolupament. • Noció de causalitat múltiple.	Explicar la crisi dels estats liberals i l'auge dels feixismes a Europa i establir connexions amb fets posteriors, com les polítiques genocides contra Roma i jueus, així com amb la persistència de moviments extremistes en l'actualitat recent utilitzant diverses fonts d'informació, especialment els mitjans de comunicació.	BL5.1	CSC
<ul style="list-style-type: none"> • La II Guerra Mundial. Context internacional.	Analitzar l'evolució de la II Guerra Mundial per a convertir-se en una guerra total i establir algunes conseqüències com la persecució i eliminació de minories ètniques, com els Roma, basant-se en testimoniatges personals i mapes històrics.	BL5.3	CSC
<ul style="list-style-type: none"> • L'Holocaust. La diversitat d'interpretacions i les evidències històriques	Debatre sobre com va ser possible l'Holocaust i el <i>Porrajmos</i> a partir de les accions d'individus tenint en compte la seua mentalitat, sentiments i interessos polítics en el context del règim nazi i la II Guerra Mundial, i justificar el seu lloc en la memòria històrica de la humanitat a partir de testimoniatges de testimonis i víctimes i imatges.	BL5.4	CSC

DESCRIPCIÓ DE LA SEQÜÈNCIA DIDÀCTICA (ES PODEN AFEGIR O LLEVAR FILES DEPENDENT DEL NOMBRE D'ACTIVITATS)

SEQÜÈNCIA DIDÀCTICA	DESCRIPCIÓ DE L'ACTIVITAT	AGRUPAMENT	RECURSOS NECESSARIS (important: TIC)	ESTRATÈGIA O TÈCNICA (important: Ap. cooperatiu)
ACTIVITATS INICIALS	<p>Activitat 1: Un poble amb una història oblidada</p> <p>En aquesta activitat inicial de motivació s'introdueix la qüestió poc coneguda del genocidi del Poble Roma durant la Segona Guerra Mundial. És un episodi que ha quedat en un segon pla davant l'Holocaust jueu, amb el qual guarda moltes similituds, cosa que permet plantejar qüestions com la recuperació de la memòria històrica dels Roma i inserir-la en un context més ampli amb implicacions ètiques com era la lluita pels drets humans i la lluita contra el racisme del qual l'antigitanisme és una de les seues manifestacions actuals.</p>	Grups reduïts i classe	VÍDEO: Juan de Dios Ramírez-Heredia al Senat. Dia Oficial en memòria de les Víctimes de l'Holocaust. Documents en els quals es denuncia l'oblit del <i>Porrajmos</i> i planteja la necessitat de recuperar la seua memòria en un context actual on persisteix l'antigitanisme.	Tècnica cooperativa 1-2-4

SEQÜÈNCIA DIDÀCTICA	DESCRIPCIÓ DE L'ACTIVITAT	AGRUPAMENT	RECURSOS NECESSARIS (important: TIC)	ESTRATÈGIA O TÈCNICA (important: Ap. cooperatiu)
	<p>Activitat 2: Les causes del Porrajmos (genocidi dels gitanos)</p> <p>És una activitat de motivació en el sentit que es convida l'alumnat que, amb l'ajuda dels documents, plantege possibles explicacions sobre per què va ocórrer. Entre aquestes possibles explicacions figura les concepcions racistes. Les dades sobre la vida de Rita Prigmore acosten aquesta realitat a l'alumnat. El professorat ha d'animar que plantegen preguntes. Aquestes s'organitzaran en un guió del projecte en el qual també es planteja quin serà la tasca final.</p>	Individual i grup classe	Documents informatius sobre el fet del genocidi del Poble Roma i la relació que té amb el racisme. Fragment d'un reportatge sobre una supervivent.	Pluja d'idees

SEQÜÈNCIA DIDÀCTICA	DESCRIPCIÓ DE L'ACTIVITAT	AGRUPAMENT	RECURSOS NECESSARIS (important: TIC)	ESTRATÈGIA O TÈCNICA (important: Ap. cooperatiu)
ACTIVITATS DES-ENVOLUPAMENT	<p>Activitat 3: Els Roma i Sinti abans de la II Guerra Mundial</p> <p>Amb aquesta activitat s'inicia la investigació orientada per les qüestions recollides en el guió del projecte. A través de diversos documents l'alumnat indagarà qui eren i com vivien els gitans abans de l'esclat de la Guerra Mundial. S'hi apunten les diferències entre Roma i Sinti, la seua ubicació i les seues formes de vida. Es destaca que tot això posa en qüestió certs estereotips socials prejudicis que encara persisteixen. Es ressalten els aspectes de singularitat igual que els de normalitat.</p>	Grups reduïts	Documents audiovisuals, fotogràfics, cartogràfics i escrits que expliquen què és racisme i textos que mostren les idees racistes.	Creació de grups heterogenis. Organització de la informació mitjançant una taula.

SEQÜÈNCIA DIDÀCTICA	DESCRIPCIÓ DE L'ACTIVITAT	AGRUPAMENT	RECURSOS NECESSARIS (important: TIC)	ESTRATÈGIA O TÈCNICA (important: Ap. cooperatiu)
	<p>Activitat 4: El racisme contra els Roma</p> <p>Es tracta d'esbossar el procés que va conduir des d'una situació complexa de marginació social o discriminació a una altra en què la seua condició ètnica es va convertir en un delictes o un perill que motivava el rebuig social i la seua persecució. Darrere de tot això subjeien concepcions racistes que van afectar altres grups, com els jueus, i que es van basar en investigacions pseudocientífiques, com la que va dur a terme el doctor Ritter. Aquesta persecució també va generar postures de resistència i desafiament contra de les autoritats.</p>	Grups reduïts	Document que relacionen la discriminació dels Roma amb idees racistes poc abans i durant el nazisme. Fragments de lleis discriminatòries. Imatges i informació sobre el paper dels científics en identificació dels trets d'aquest col·lectiu. Biografies de "Gipsy" Trollmann.	Elaboració d'una línia de temps per a representar l'evolució dels fets. En aquesta activitat s'anoten exemples de discriminació legal.

SEQÜÈNCIA DIDÀCTICA	DESCRIPCIÓ DE L'ACTIVITAT	AGRUPAMENT	RECURSOS NECESSARIS (important: TIC)	ESTRATÈGIA O TÈCNICA (important: Ap. cooperatiu)
	<p>Activitat 5: De la persecució al Porrajmos En aquesta activitat s'estudia el procés que va des de la construcció d'estereotips i prejudicis de tipus racista, que s'ha analitzat en l'activitat anterior, a la concreció de mesures legals cada vegada més discriminatòries i que conclouran en el <i>Porrajmos</i>. La perspectiva que s'adopte en aquesta activitat pretén que l'alumnat compregua com les vides dels gitanos s'hi van veure afectades.</p>	Grups reduïts	Documents que proven la política de persecució contra els gitanos a Alemanya: la Llei de Nuremberg. Documents gràfics i testimoniatges sobre com van patir els Roma aquesta situació.	Elaboració d'una taula per a organitzar la informació dels documents. Es continua completant la línia de temps iniciada en l'activitat anterior.
	<p>Activitat 6: El Porrajmos Aquesta activitat se centra en el genocidi pròpiament dit. Es tracta de documentar-lo a través de diverses fonts: des de les que demostren que va ser planificat a les que revelen com es va desenvolupar en els camps d'extermini, especialment Auschwitz-Birkenau.</p>	Grups reduïts	Documents historiogràfics, fotografies, mapes i plans i testimoniatges personals. Aquesta informació es pot ampliar a través d'enllaços a pàgines web especialitzades.	S'amplia la línia de temps incorporant els anys que van des del decret de Himmler de 1942 fins al final de la II Guerra Mundial. Elaboració d'un resum comparatiu de biografies que serveixen per a constatar el procés.

SEQÜÈNCIA DIDÀCTICA	DESCRIPCIÓ DE L'ACTIVITAT	AGRUPAMENT	RECURSOS NECESSARIS (important: TIC)	ESTRATÈGIA O TÈCNICA (important: Ap. cooperatiu)
	<p>Activitat 7: El final de la guerra i el retorn</p> <p>En aquesta activitat s'informa sobre el que va succeir després de la guerra, tant a aquells que van perpetrar el genocidi o hi van col·laborar com als gitanos supervivents. S'hi pot destacar que molts perpetradors es van lliurar de la justícia. D'altra banda, els Roma supervivents van continuar patint la discriminació i l'oblit.</p>	<p>Treball individual.</p> <p>Grup classe</p>	<p>Documents informatius sobre la destinació de perpetradors i víctimes.</p> <p>Fragment biogràfic Otto Rosenberg, una de les víctimes supervivents.</p>	<p>Lectura individual.</p> <p>Lectura dramatitzada del fragment autobiogràfic d'Otto Rosenberg.</p>

SEQÜÈNCIA DIDÀCTICA	DESCRIPCIÓ DE L'ACTIVITAT	AGRUPAMENT	RECURSOS NECESSARIS (important: TIC)	ESTRATÈGIA O TÈCNICA (important: Ap. cooperatiu)
	<p>Activitat 8: Entre l'oblit i la memòria històrica</p> <p>Amb aquesta activitat es tanca la investigació duta a terme i s'obri una reflexió que completa la plantejada a l'inici de la unitat. Es tracta de reforçar el sentit de per què és important estudiar el genocidi del Poble Roma durant la Segona Guerra Mundial. El latent antigitanisme contrasta amb la necessitat de recuperar la memòria històrica dels Roma. Aquesta memòria històrica ha contribuït a l'elaboració de signes d'identitat del poble gitano com l'himne <i>Gelem, gelem</i>.</p>	Grup reduït i grup classe	Documents gràfics, notícies de premsa i audiovisuals	Full giratori per a anar anotant les reflexions a partir de la lectura dels textos. Debat a classe sobre les conclusions dels grups: Què podem fer per a evitar-ho?
ACTIVITATS FINALS	<p>Activitat 9: Creació de l'exposició: Porrajmos, el genocidi Roma</p> <p>Aquesta activitat consisteix en la preparació i presentació d'una exposició que recórrega tot el procés que va desembocar en el genocidi del Poble Roma, contextualitzant-lo històricament (l'Holocaust en sentit ampli promogut pels nazis) i connectant-lo amb situacions del present</p>	Grups reduïts per a fer les diferents tasques assignades. Sessions de gran grup per a la coordinació.	Recursos per a l'obtenció i reproducció d'imatges. Mitjans per a reproduir documents audiovisuals. Panells per a poder fixar i mostrar els documents que componen l'exposició.	Planificar el contingut de l'exposició tenint en compte els documents que la configuraran amb l'ajuda d'una taula.

SEQÜÈNCIA DIDÀCTICA	DESCRIPCIÓ DE L'ACTIVITAT	AGRUPAMENT	RECURSOS NECESSARIS (important: TIC)	ESTRATÈGIA O TÈCNICA (important: Ap. cooperatiu)
	<p>que indiquen la persistència d'actituds contra els gitanos basades en prejudicis socials.</p> <p>Aquesta activitat es pot dividir en diverses fases: planificació, elaboració dels panells i desenvolupament de l'exposició a través de visites guiades. També s'hi inclou la realització d'una avaluació per part dels visitants.</p>			

AVALUACIÓ

PROCEDIMENT I / O INSTRUMENT D'AVAUACIÓ	<ul style="list-style-type: none"> • Qüestionari d'avaluació del grup cooperatiu • Rúbrica d'avaluació de l'exposició • Enquesta valorativa de l'exposició
CRITERI D'AVAUACIÓ	<ul style="list-style-type: none"> — Planificar la realització d'una indagació en grup amb el guiatge del docent sobre una part de la història del poble gitano mitjançant la formulació de problemes a partir de preguntes i hipòtesis, i proposar un pla ordenat i flexible d'accions que facilite la selecció d'informació i recursos a partir de fonts diverses, l'estimació del temps necessari i l'organització del treball individual i grupal. — Seleccionar i organitzar la informació rellevant, d'acord amb uns objectius previs, a partir de la comprensió de textos orals i escrits, continus i discontinus, usats com a fonts, a les quals es pot accedir a través de diversos mitjans (biblioteques, internet, museus, eixides de camp) i aplicar estratègies, concordes al seu nivell, de cerca, registre, selecció i organització de la informació. — Interpretar les dades, evidències i informació mitjançant línies de temps, taules o síntesis de conclusions, i reconèixer la importància de la perspectiva històrica per a atribuir un significat del genocidi del poble gitano com un fet que atempta contra els drets humans. — Comunicar de forma oral o per escrit mitjançant l'elaboració de textos expositius per als panells de l'exposició, o oralment en el cas de l'explicació al públic del contingut d'aquests panells complint els requisits formals, l'adequació, la coherència i la correcció gramatical corresponent al seu nivell educatiu, per a transmetre de forma organitzada els seus coneixements, interactuar amb els visitants i utilitzar la terminologia conceptual adequada. — Usar diferents eines informàtiques per a buscar, seleccionar i emmagatzemar diversos documents relacionats amb el tema d'estudi considerats com a fonts, de forma contrastada en mitjans digitals i

col·laborar i comunicar-se per a elaborar continguts i interpretar-los compartint aquesta informació en entorns virtuals d'aprenentatge, i adoptar un comportament que previnga males pràctiques.

- Participar en equips de treball per a aconseguir metes comunes assumint diversos rols amb eficàcia i responsabilitat, donar suport a companys i companyes demostrant empatia, reconeixent les seues aportacions, i utilitzar el diàleg igualitari per a resoldre conflictes i discrepàncies.
- Fer de manera eficaç tasques o projectes, tindre iniciativa per a emprendre i proposar accions sent conscient de les seues fortaleces i febleses, mostrar curiositat i interès durant el seu desenvolupament i actuar amb flexibilitat per a buscar solucions alternatives.
- Explicar la crisi dels estats liberals i l'auge dels feixismes a Europa i establir connexions amb fets posteriors, com les polítiques genocides contra els Roma i jueus, així com amb la persistència de moviments extremistes en l'actualitat recent utilitzant diverses fonts d'informació, especialment els mitjans de comunicació.
- Analitzar l'evolució de la II Guerra Mundial per a convertir-se en una guerra total i establir algunes conseqüències, com la persecució i eliminació de minories ètniques com els Roma, basant-se en testimoniatges personals i mapes històrics.
- Debatre sobre com va ser possible l'Holocaust a partir de les accions d'individus tenint en compte la seua mentalitat, sentiments i interessos polítics en el context del règim nazi i la II Guerra Mundial, i justificar el seu lloc en la memòria històrica de la humanitat a partir de testimoniatges de testimonis i víctimes i imatges.